

Qurban Bayramov,
tənqidçi-ədəbiyyatşünas,
doktor-professor

***(Mahirə Nağıqızının
poeportreti...)***

I məqalə

Neçə illərdir müasir qadın şairləri-miz sırasında dəyərli, yaddaqalan imzalardan biri olan Mahirə Nağıqızı imzasını mətbuatdan ardıcıl izləyirəm. Keyli illər bundan qabaq AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda ilin ədəbi yekunları sesiylərində poeziyadan etdiyim məruzələrdə də adını çəkmişdim, yaradıcılığının perspektivini qiymətləndirmişdim...

Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Müdafiə Şurasındakı müdafiəsini xatırlayıram... Dilçi alimlərdən Qəzənfər Kazımova, İsmayıl Məmmədova həsr etdiyi məqalələri oxumuşam. Bir dilçi alim kimi bədii üslubiyyətə, poetikaya meyilli tədqiqatları ilə maraqlanmışam... Bir həmkarımın (Çapar Kazımovun) mənə verdiyi "Ruhuna beşikse, tanı, vətəndir..." (Bakı, 2017, 328 səh.) şeirlər toplusunu oxuyandan sonra ona olan marağım daha da artdı və şeir yaradıcılığı haqqında müəyyən tədqiqat apararaq "poepoortret " janrında düşüncələrimi ədəbi ictimaiyyət və oxucularımla bölüşmək istəyinə düşdüm...

Bu məqaləni yazmağıma ikinci bir səbəb də oldu ki, mən özüm də, 60-cı illərdə indiki ADPU-nun tarix-filologiya fakültəsində oxumuşam və buradakı elmi-ədəbi mühitə doğmalığı var, əlaqələr bu gün də davam edir... Və biləndə ki, professor Həsən Mirzəyev (Həsən Mirzə) Mahirə xanım Nağıqızının doğma dayısıdır və mənim ən sevimli müəllimlərimdən olub, həmçinin o kişi, həmin institutda (V.İ.Lenin adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutu adlanırdı) dərs deyən görkəmli psixoloq, professor, Əməkdar Elm Xadimi, əmim Əkbər Bayramovla yaxın dost idilər... Bu dostluq sonralar onların əqidə və məslək birliyinə çevrildi, hər ikisi məşhur siyasi qudal t 2019.- 22 avqust.- S.6.

Söz hikmətindən, ana sevgisindən doğan nəğmələrə... ... Oradan da, haqqa çağırən səsə - ruhun beşiyinə

rum olan Yeni Azərbaycan Partiyasının qurucularından - 91-lərdən, ilk Heydərçilərdən oldular...

Onların hər ikisi elmi və ictimai həyatda böyük nüfuzə malik idilər və buna görə də onların sözü ictimai rəyə ciddi təsir edirdi. Xalqın, millətin taleinin həlli məqamında, o, çətin dövrdə xalqı və dövləti xilas edə biləcək yeganə siyasətçinin məhz ümummilli lider Heydər Əliyev olduğunu dərk edərək bu böyük şəxsiyyətin hakimiyyətə gəlməsinə çağırış edən "91"lərin ilkələrindən oldular. Baxmayaraq ki, buna görə təzyiqlərə, təhdidlərə, lüzumsuz tənqidlərə məruz qaldılar, amma haqq yolundan çəkilmədilər...

Bu, indi hamıya sadə görünə bilər. Amma dövrün, zamanın sərt olayları, ziddiyyətləri o vaxt belə bir addımı atmağa böyük cəsarət tələb edirdi. Bax belə, çəkinmədən, qorxmadan, əsl ziyalı kimi Həsən Mirzəyev və Əkbər Bayramov digər məsləkdaşları ilə xalqı ilə, xalqın xilaskarı ilə bir yerdə oldular...

Və görəndə ki, Mahirə Nağıqızının "Ruhuna beşikse, tanı, vətəndir..." (2017, 328 səh.) şeirlər toplusu belə bir kişiye (kişilərə) ithaf olunub marağım birə on qat artdı...

Bir şeyi də xatırladım ki, Mahirə xanım Nağıqızı hələ tələbəlik illərində - indiki ADPU-nun filologiya fakültəsində oxuyarkən (80-84-cü illərdə) onun şeirləri həm institutun sahə qəzetində, həm də dövrü mətbuatda çap olunur, xalq üslubunda yazdığı şeirləri elə o vaxtlardan rəğbətlə qarşılanırdı. Onun bu poetik yaradıcılıq uğurları elmi yaradıcılığı ilə müvazi inkişaf etməyə başladı. Neçə-neçə dərs vəsaitlərinin, 15 monoqrafiyanın, 200-dən çox elmi məqalənin müəllifi olan Mahirə Hüseynova Nağıqızının bir sıra məqalələri xarici ölkələrin elmi mətbuatında - ABŞ, Çexiya, Rusiya, Türkiyə, Qazaxıstan, Ukrayna, Tatarıstan və digər xarici ölkələrdə çap olunub, onun ki-təbləri haqqında respublika mətbuatında - qəzet və jurnallarda onun yaradıcılığını təqdirədirici məqalələr dərc edilibdir.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü olan Mahirə Nağıqızının 12 şeir kitabı oxucularna erməğandır. İlk şeirlər kitabı "Mənim anam" (2006), hələlik axırncı şeirlər kitabı isə "Ruhuna beşikse, tanı, vətəndir" (2017) toplusudur. Hətta bu ki-

tabı tənqidçilər şairin seçilmiş əsəri hesab edirlər... Dediym kimi, kitab Azərbaycan Respublikasının Əməkdar Elm Xadimi, professor, məşhur dilçi-alim, ictimai xadim, ardıcıl Heydərçi, Respublikamızda hakim partiya olan YAP-ın ilk qurucularından biri olan mərhum Həsən

Mirzəyevin xatirəsinə həsr olunmuşdur. Mahirənin "Həsən Mirzə yaşayır" şeirində oxuyuruq:

**...Bu ayları onsuz gördük deyilməz,
Üzbəüzdə Həsən Mirzə yaşayır.
O nə sirdir, nə hikmətdir, bilinməz,
Yüze-yüzdə Həsən Mirzə yaşayır.
...Gedib çıxıb haralara sədası,
Azərbaycan - ora, bura obası.
Cild-cild kitablarda yuvası,
Qalıb sözdə Həsən Mirzə yaşayır.**

Bəri başdan qeyd edim ki, Mahirə Nağıqızının şeir yaradıcılığının çoxçəşidli, özünəməxsus mövzu sistemi mövcuddur. Onun yaradıcılığının əsas leyt-motivinin birini də xalqın milli-mənəvi tərəqqisində, ictimai, mədəni düşüncəsinin yeniləşməsində böyük xidmətlər göstərən, xalqın taleyi qarşısında şəxsiyyətin rolu və məsuliyyəti məsələsi kəskinliyi ilə qoyulur. Dediymiz kimi, müstəqilliyimiz uğrunda ilk mübarizəyə qoşulanlar cərgəsində duran, azadlıq və müstəqillik yolunu - Heydərçilik yolunu dürüst müəyyənləşdirərək ilk Heydərçi mücahidlərdən olan Həsən Mirzəyevə

həsr etdiyi bu şeirlər təkcə bir nəfərin fər-di ictimai cəhətlərini deyil, ümumilikdə ictimai-siyasi həyatda nüfuz sahibi olan, lazım gəldikdə xalqın, dövlətin müstəqilliyi uğrunda həyatı vacib məsələlər möv-qeyindən çıxış etməyi, cəmiyyətin hiss-lərini, düşüncələrini, arzularını, istəklərini vaxtında, dürüst müəyyənləşdirməyi bacaran - indiki halda keçən əsrin 90-cı illərində "Doxsan birlər" adlanan ziyalı-lar qrupunun, zialılar zümərəsinin ümumi obrazını xarakterizə eləyir...

Deyirlər ki, böyük ideyalarla yaşama-yan, böyük olaylara həsr olunmayan hə-yat məzmunlu ola bilməz. Böyük adam-lar böyük-böyük danışanlar deyil, böyük idealın daşıyıcıları olanlardır. Mahirə Nağıqızı da Həsən Mirzənin müasir ziya-lılar zümərəsinin böyük idealların daşıyı-cısı, ən ümdəsi "xalq adamı", "el adamı" kimi təqdim edir və bununla da müasir gəncliyə belə şəxsiyyətləri nümunə gös-tərir.

**El oğluydu, el adamı- dedilər,
Tək qoymayıb bir adamı- dedilər.
Ata, qardaş, əmi, dayı- dedilər,
Dağda, düzdə Həsən Mirzə yaşayır
...Tanıyanlar bilirdilər o ərdi,
Yığnaqlıydı, çörək qədri bilirdi.
"Dilqəmi"ynən huş götürüb gedərdi,
Telli sazda Həsən Mirzə yaşayır.**

Və yaxud:

**Həsən Mirzə bir olmadın, pir oldun
Harda oldun, öndə oldun, bir oldun
El- obaya sığınacaq yer oldun
Yola çıxdın yeni yolun mübarək
... Ömür sürdü, ömür yazdı xoş ada,
Fərq qoymadı, nə doğmaya, nə yada.
Çox oğullar doğulacaq dünyada,
Arasında Həsən Mirzə doğulmaz.**

Əslində, Mahirə Nağıqızı böyük alim, şair, ictimai xadim, professor, el adamı Həsən Mirzənin istər elm sahəsində, istərsə də poeziya aləmində, istərsə də həyatda ləyaqətli varisi və "Dünya" şeirində - özü demiş, mənəvi övladıdır, ona "dünyanı öyrədən" dünyasıdır:

**Harada zilindi, harada bəmin,
Tutmadım, yolların qəribə sənin.
Mahirə - övladı Həsən Mirzənin,
O mənə dünyanı öyrətdi, dünya!**

Və yaxud:

**Dərdim, birin görünür,
Baxdım, dərin görünür.
Həsən Mirzə, haray ver,
Elə yerin görünür!**

Və digər bir şeirində isə Həsən Mirzə yolunun müsafiri olmağı ilə fəxr edərək yazır:

**İnandım qəlbimə, gücünə sənin,
Tanrı yazısına ömürdü zəmin.
Qoyduğu hədəf var Həsən Mirzənin,
Yeri, ayaqlarım, nə dayanırsan?**

Və Həsən Mirzənin müəyyənləşdirdi-yi hədəfə doğru addımlayan Mahirə Nağıqızının ömür yolundan

Haşiyyə:

Hüseynova Mahirə Nağıqızı 1960-cı il ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Naxçıvan rayonunun (indiki Babək rayo-nunun) Sust kəndində anadan olub. 1968-ci ildə Xalxal kənd səkkizillik orta məktəbində oxumuş, sonra - 1978-ci il-də Abşeron rayonu Mehdi Hüseynzadə adına Novxanı qəsəbə 1 saylı orta mək-təbi bitirmişdir. 1980-ci ildə V.İ.Lenin adına Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun (indiki ADPU-nun) filologiya fakültəsinə qəbul olmuşdur. Təhsil aldığı illərdə öz fəallığı ilə seçilmiş, fakültədə keçirilən tədbirlərdə iştirak etmiş, tələbə və müəl-lim heyətinin dərin rəğbətini qazanmış-dır. 1984-cü ildə institutu fərqlənmə dip-lomu ilə bitirmişdir. Elə həmin ildən də təyinatla əvvəlcə Abşeron rayonu Meh-diabad qəsəbə 1 saylı orta məktəbdə, sonra isə Bakı şəhəri N.Nərimanov ra-yonu G.Əsgərova adına 43 saylı MLK-da ixtisası üzrə işləmişdir. Bu illərdə Təhsil Nazirliyi tərəfindən "Respublika-nın qabaqcıl təhsil işçisi" adına layiq gö-rülmüş, döş nişanı ilə təltif olunmuşdur. 2003-cü ildə isə "İlin nümunəvi müəlli-mi" Respublika müsabiqəsinin qalibi ol-muş, I dərəcəli diplom almışdır. 2009-cu ildən ADPU-nun Müasir Azərbaycan dili kafedrasının müəllimidir. "Həsən Mirzə-yevin yaradıcılığında filologiya məsələ-ləri" adlı dissertasiyasını müdafiə etmiş (2012), 2015-ci ilin dekabr ayında Müa-sir Azərbaycan dili kafedrasının müdiri vəzifəsinə seçilmişdir. 2013-cü ildən "XIX-XX əsr Qərbi Azərbaycan aşiq və

el şairlərinin yaradıcılığının dil və üslub xüsusiyyətləri (Dərələyəz mahalı üzrə)" mövzusunda araşdırmalar aparmış, 2017-ci ildə müdafiə edərək filologiya elmlər doktoru elmi dərəcəsini almış, professordur, hazırda elmi və bədii yara-dıcılığını, pedaqoji-təşkilatçılıq fəaliyyə-tini ADPU-nun filologiya fakültəsinin de-kanı kimi uğurla dvam etdirir...

Maraqlı cəhətlərdən biri budur ki, Ma-hirə müəllimə bir dilçi-alim kimi şeirin poetikasının tədqiqatçısı olduğundan və poeziyanın ədəbi dil normalarını kamil bildiyindən bütün bunları bədii yaradıcı-lığına yansıdla bilir. Məsələn, onun "Azərbaycan poeziyasında "dağ" obra-zı" (Bakı : Vətən nəşriyyatı, 2013. - 195 s); "Müasir Azərbaycan dili: aşiq və el şairlərinin yaradıcılığında dialektizmlə-rin öyrədilməsinə dair : Dərələyəz ma-halı üzrə" (metodik vəsait , - Bakı : Və-tən nəşriyyatı, 2015. - 52 s.); "XIX-XX əsrlər Azərbaycan aşiq və el şairlərinin yaradıcılığında onomastik vahidlərin lin-qvopoetikasi : Dərələyəz mahalı üzrə" (Bakı: ADPU nəşriyyatı, 2015. - 204 s. ; "Aşiq və el şairlərinin üslubi sintaksisi : Dərələyəz mahalı üzrə", (Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti. - Bakı : Af-poliqraf, 2017. - 128 s.); "Aşiq və el şair-lərinin üslubi frazeologiyası : Dərələyəz mahalı üzrə ", (Azərbaycan Dövlət Pe-daqoji Universiteti. - Bakı : Afpoliqraf, 2017. - 112 s.) kitablarının mövzuları və problematika istiqamətləri də bunu ay-dın bir şəkildə göstərir.

Mahirənin poeziyasına elmi-nəzəri prizmadan yanaşsaq, görərik ki, onun şeir yaradıcılığı poeziyamızın yaşarı ənənələrinə sıx bağlıdır, eyni zamanda, müasir şeir mədəniyyəti, həyatı, gerçək-liyi inikas nöqtəyi-nəzərindən də yeni, novator keyfiyyətləri ilə diqqəti cəlb edir. Belə ki, onun poetik yaradıcılığı, demək olar ki, əksər şeirləri el ədəbiyyatının, aşiq yaradıcılığının üslub bulağından sü-zülüb gəlir... Onun şeirlərinin linqivo-poetikasi, poetik sintaksisi, üslubi fra-zeologiyası, onomastik vahidləri bən-zərsiz bir şəkildə, yaradıcılıq axtarışları-na uyar bir şəkildə aşkarlandığından cəl-bedici olur, lirizmi, musiqililiyi ilə seçilir, fərqlənir...

(ardı var)